

Světové banánové fórum - platforma, která funguje.

V únoru letošního roku se v ekvádorském Guayquilu uskutečnilo již druhé setkání zástupců Světového banánového fóra. Název akce, Světová banánová konference, může možná znít poměrně vtípně, ale se vši vážností se dá říci, že jde o velkou událost pro všechny, kdo jsou nějakým způsobem zapojeni do banánového průmyslu. Světové banánové fórum jedna z mála opravdu fungujících multistakeholder iniciativ, tedy platform, které spojují různé druhy aktérů v určité oblasti. Jak tedy fórum funguje a co se za poslední roky podařilo?

Ve fóru fungují tři pracovní skupiny, složené ze zástupců nadnárodních ovocnářských firem, supermarketů, drobných pěstitelů a družstev, certifikačních autorit, vědců, zástupců vlád, odborů a neziskovek z celého světa. První pracovní skupina, zabývající se životním prostředím, vytvořila virtuální knihovnu informačních zdrojů a vypracovala výzkum uhlíkové stopy banánů. Z toho vyšlo, že největším zdrojem CO₂ jsou při produkci banánů lodní doprava, hnojiva a banánové krabice. Kromě toho skupina definovala trvale udržitelnou produkci banánů (tuto definici pak přijali všichni členové fóra) a pracuje na výzkumu o spotřebě a znečištění vody.

Velkým tématem je samozřejmě používání pesticidů a většina členů fóra se shoduje na tom, že je potřeba najít alternativy nebo alespoň způsob, jak ohromné množství používaných chemikálií snížit. Prioritou jsou tři nejtoxičtější pesticidy - nematicidy aplikované na ochranu banánů proti červům, fungicidy proti houbám a plísňovým chorobám, aplikované letadly, a insekticid chlorpiryphos používaný proti hmyzu. Je zajímavé sledovat, jak se toto téma, dříve naprosto výbušné a vyvolávající buď zaryté mlčení na straně firem nebo vášnivá obvinění na straně odborářů, dnes otevírá v konstruktivní diskusi. Do podobné skupiny dříve tabuizovaných témat patří i konec monokultur - i mnozí velcí hráči si dnes uvědomují, že současný způsob pěstování banánů není trvale udržitelný.

Pracovní skupina věnující se ekonomickým otázkám měla v hledáčku především tzv. living wage. Tedy určení mzdy, která by pokrývala základní životní náklady pracovníků na banánových plantážích. Metodiku určování living wage vyzkoušela při výzkumu v Kolumbii a Ekvádoru, kde bylo zjištěno, že většina pracovníků nedostává ani tolik, aby si mohli pořídit ty nejzákladnější věci - potraviny, šaty a bydlení.

Další studie, vypracovaná francouzským institutem CIRAD, pak odhaduje, že kdyby pracovníci dostávali ne současná 3-4% z prodejní ceny banánů, ale 5% (což by významně zlepšilo jejich životní podmínky), prodejní cena banánů by se zvýšila o pouhý padesátník na kilogram. Přestože vztah mezi mzdami a prodejními cenami není přímý, výzkum dokazuje, že snaha o spravedlivější odměnu pro pracovníky na banánových plantážích není utopická. V současné době ji ale nejvíce blokuje především supermarkety používající levné banány jako lákadlo na zákazníky.

Třetí pracovní skupina, jejímž tématem jsou pracovní práva, provedla výzkum ve 13 zemích banánové produkce a potvrdila, že pro zlepšení podmínek na banánových plantážích je velmi důležitý sociální dialog, fungující a aktivní odbory a kolektivní smlouvy mezi odbory a zaměstnavateli. V pilotním výzkumu týkajícím se ženských práv a diskriminace bylo pak dokázáno, že vyšší počet žen zaměstnaných na plantáži vede k vyšší produktivitě.

Je vidět, že od posledního setkání fóra před dvěma lety se mnohé změnilo a posunulo. Přesto je práce fóra stále výzvou a dá se přirovnat k partnerskému vztahu, na kterém je potřeba pořád pracovat... Aby se za další dva roky nevedly stejné diskuze a neřešily stejné problémy, je nutné zapojit do procesu v současnosti nejmocnější hráče na banánovém trhu - supermarkety. Jejich

monopolní postavení a obrovská vyjednávací síla z nich dělá toho, kdo je opravdu nejvíce odpovědný za podmínky na banánových plantážích.